

Міністерство освіти і науки України
Міністерство охорони здоров'я України
Національна академія медичних наук України
Всеукраїнська громадська організація «Наукове товариство
анатомів, гістологів, ембріологів та топографоанатомів України»
Асоціація патологів України
Дніпровський державний медичний університет

МАТЕРІАЛИ СЬОМОЇ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ

«ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА
СУЧАСНОЇ МОРФОЛОГІЇ»

ЗБІРНИК НАУКОВИХ РОБІТ

1-3 ЛИСТОПАДА 2023 року

м. Дніпро, Україна

УДК 61(063)

Т93 Теорія та практика сучасної морфології : матеріали Сьомої Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Дніпро, 1-3 листопада 2023 року) / Дніпровський державний медичний університет. – Дніпро: ДДМУ, 2023. – 142 с.

Збірник містить матеріали Сьомої Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Теорія та практика сучасної морфології» (м. Дніпро, 1-3 листопада 2023 року), а також реферати наукових статей, опублікованих в журналі «Морфологія» (2023, Том. 17, № 3), який входить до Переліку наукових фахових видань України (список Б).

На конференції розглянуті методологія та базові принципи морфологічних досліджень, фундаментальні питання нормальної анатомії та гістології, проведений морфологічний аналіз патологічних процесів, питання ембріології та клітинної біології в нормі та при патології, сучасні морфологічні дослідження в експерименті та клініці, морфологічні дослідження у фармакології та клінічній медицині, питання з історії розвитку вітчизняної та світової морфології, а також оптимізації навчальної діяльності кафедр морфологічного профілю. Значну увагу на конференції присвячено новітнім морфологічним методам і науковим технологіям.

Матеріали конференції можуть бути корисними для широкого кола науковців-морфологів, науково-педагогічних працівників закладів вищої медичної освіти, співробітників науково-дослідних установ, аспірантів, слухачів курсів підвищення кваліфікації, практичних лікарів.

Редколегія не завжди поділяє погляди авторів статей. Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, отриманих даних, ілюстрацій, висновків та інших відомостей. Матеріали подаються в авторській редакції мовою оригіналу.

Відповідальний за випуск – Твердохліб І.В.

© ДДМУ, автори тез доповідей, 2023

1-3 листопада 2023 року
Дніпро, Україна

ЗМІСТ

О.Г. Aliyeva MORPHOFUNCTIONAL FEATURES OF RAT HIPPOCAMPUS IN EARLY POSTNATAL ONTOGENESIS AFTER CHRONIC PRENATAL HYPOXIA AND ITS PHARMACOLOGICAL CORRECTION	11
Л.А. Андрущак ВАЖЛИВІСТЬ ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ	12
С.В. Базалицька, А.М. Романенко, Н.С. Онищенко ОСОБЛИВОСТІ ПАТОГЕНЕЗУ ЧОЛОВІЧОЇ НЕПЛІДНОСТІ ХВОРИХ ІЗ ЗАБРУДНЕНИХ РАДІОНУКЛІДАМИ Cs-137 РЕГІОНІВ УКРАЇНИ	13
М.-А.Л. Vasyliv LINEAR AND SPATIAL DIMENSIONS OF THE FRONTAL SINUSES OF MATURE PERSONS ACCORDING TO COMPUTED TOMOGRAPHY	16
О.М. Gavrilyuk, І.М. Havrylyuk, М.Р. Bezpalok PORTO-SINUSOIDAL VASCULAR LIVER DISEASE IN SYSTEMIC SCLEROSIS: CASE STUDY	17
Е.І. Verba, О.Г. Kushch METHODOLOGY OF COLLECTING MEMBRANE SAMPLES OF PERICARDIUM FROM RATS. ANATOMICAL AND TOPOGRAPHICAL FEATURES OF RAT PERICARDIUM	18
О.В. Гарвасюк ВИЗНАЧЕННЯ ПЛАЦЕНТАРНОЇ ЛУЖНОЇ ФОСФАТАЗИ В ТРОФОБЛАСТІ ХОРІАЛЬНИХ ВОРСИНОК НА ТЛІ ПОРУШЕНОГО ДОЗРІВАННЯ ПЛАЦЕНТИ	19
А.Ю. Гринкевич, О.В. Цигикало СИНТОПІЧНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ ЗАЧАТКА ШЛУНКА В РАННЬОМУ ПЕРІОДІ ОНТОГЕНЕЗУ ЛЮДИНИ	21
Л.М. Нрытсышын, Ю.І. Попович THE MAIN ASPECTS OF ADEMITIONINE ADMINISTRATION IN THE EARLY STAGES OF THE EXPERIMENT IN THE CORRECTION OF STREPTOZOTOCIN-INDUCED DIABETES MELLITUS WITH THE CHARACTERISTICS OF THE PRESENCE AND TOPOGRAPHY OF LIPID INCLUSIONS IN THE LIVER	23
Г.І. Губіна-Вакулик, О.А. Наконечна, Т.В. Горбач, С.А. Денисенко МОРФОЛОГІЧНІ І БІОХІМІЧНІ ДОКАЗИ ТОКСИЧНОГО УРАЖЕННЯ ПЕЧІНКИ ПРИ ВИКОРИСТАННІ НАНОЧАСТИНОК ГАДОЛІНІЮ	24
Д.Д. Дворецький, С.В. Козлов РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ ВПЛИВУ ТРАВМ ГОЛОВИ НА РЕПРОДУКТИВНУ ФУНКЦІЮ	25
С.А. Денисенко, Г.І. Губіна-Вакулик, В.С. Гойдіна НИЗЬКОІНТЕНСИВНЕ ЕЛЕКТРОМАГНІТНЕ ВИПРОМІНЮВАННЯ ЯК РИЗИК-	26

ФАКТОР ПЕРЕДЧАСНОГО СТАРІННЯ

- І.В. Дзевульська, О.В. Маліков** 27
АЛКМЕОН КРОТОНСЬКИЙ – АВТОР ПЕРШОГО ТВОРУ, ПРИСВЯЧЕНОГО АНАТОМІЇ ЛЮДИНИ
- О.Ф. Дунаєвська, І.М. Сокульський, Л.П. Горальський** 29
УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ОТРИМАННЯ ГІСТОЛОГІЧНИХ ПРЕПАРАТІВ ДЛЯ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ КЛІТИН КРОВІ
- V.V. Zharebkin, D.N. Shiyan, I.V. Borzenkova, P.V. Tkachenko** 30
SOME ASPECTS OF THE CORRELATION OF MORPHOLOGICAL CHANGES IN THE VESSELS OF THE ARTICULAR CAPSULE, SUBCHONDRAL BONE AND ARTICULAR CARTILAGE IN CARDIOVASCULAR DISEASES WITH DAMAGE TO THE LOWER EXTREMITIES
- O.S. Zabrodska, O.M. Slobodian** 31
FEATURES OF ONTOGENETIC TRANSFORMATIONS OF THE UMBILICAL VEIN AND ITS COMBINATIONS
- С.С. Заїка, С.В. Гуральська** 32
МОРФОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДОБРОЯКІСНИХ ПУХЛИН ЕПІТЕЛІАЛЬНОГО ПОХОДЖЕННЯ У СОБАК
- Н.О. Zviahina, O.I. Pototska, O.V. Kirsanova, L.V. Maquyeyeva** 34
OPTIMIZATION OF EDUCATIONAL ACTIVITIES OF DEPARTMENTS OF MORPHOLOGICAL PROFILE OF ZAPORIZHZHYA STATE MEDICAL AND PHARMACEUTICAL UNIVERSITY
- D.Yu. Zinenko, I.V. Tverdokhlib, M.D. Zinenko** 35
MICROCIRCULATION AND PARENCHYMA OF THE LIVER IN A MODEL OF ACUTE PANCREATITIS USING DIFFERENT DOSES OF SODIUM TAUROCHOLATE
- V.V. Іліка, O.V. Іліка** 36
IMMUNOHISTOCHEMICAL STUDY OF von WILLEBRAND FACTOR IN INFLAMMATION OF THE PLACENTA IN COMBINATION WITH IRON DEFICIENCY ANEMIA OF PREGNANCY
- М.О. Kalinichenko** 37
EVALUATION OF THE SHAPE OF THE HUMAN CEREBELLUM IN THE MORPHOMETRY OF MAGNETIC RESONANCE IMAGES
- Р.Ф. Камінський, І.В. Дзевульська, І.О. Тимошенко** 38
ГІПЕРГОМОЦИСТЕЇНЕМІЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК В СЕРЦЕВО-СУДИННІЙ ПАТОЛОГІЇ
- Т.О. Квятковська, Д.С. Ведмеденко** 40
ПОШИРЕНІСТЬ ПАЛЬЦЯ МОРТОНА ПРИ ПЛОСКОСТОПІ
- I.V. Kitova, V.V. Kosharny, L.V. Abdul-Ogly, G.O. Kozlovska, O.M. Demchenko** 41
DYNAMICS OF IMMUNOHISTOCHEMICAL CHANGES IN THE LUMBAR SPINAL CORD UNDER THE CONDITIONS OF IMPACT-WAVE INFLUENCE

1-3 листопада 2023 року

Дніпро, Україна

бо є високо диференційованими клітинами. При цьому компенсаторно розвивається поліплоїдизм ядер із посиленням морфофункціональної активності окремого пінеалоциту.

Тобто підтримка гомеостазу в гр.О потребує більшої продукції стрес-організуючих гормонів, що супроводжується «зношенням» паренхіми. Можна зробити припущення, що виявлена активація морфофункціонального стану гіпофіза, надниркових залоз і епіфіза може повільно, але скоріше, ніж в гр.К, привести до атрофії, старіння цих ендокринних залоз і декомпенсації функції, що є ознакою старіння організму загалом.

Висновок. При внутрішньоутробному впливі ЕМВ у нащадків змінюються темпи постнатального розвитку основних стрес-організуючих ендокринних залоз, збільшується їхнє функціональне навантаження при однакових умовах постнатального середовища в гр.К і в гр.О.

АЛКМЕОН КРОТОНСЬКИЙ – АВТОР ПЕРШОГО ТВОРУ, ПРИСВЯЧЕНОГО АНАТОМІЇ ЛЮДИНИ

І.В. Дзевульська, О.В. Маліков

Національний медичний університет імені О.О. Богомольця
Київ, Україна

Алкмеон Кротонський (Alkmaion, VI-V ст. до н.е.) – давньогрецький лікар і натурфілософ, представник кротонської медичної школи.

На відміну від свого вчителя – видатного Піфагора, який не мав жодної письмової праці, Алкмеон є автором першого давньогрецького медичного трактату. Ним вперше викладено натурфілософську концепцію про людське тіло як мікрокосм і систему протилежностей. Імовірно саме він першим серед античних лікарів займався анатоμο-фізіологічними дослідженнями на тваринах, описав перехрестя зорових нервів та слуховий аналізатор.

Під впливом ідей Піфагора ввів в античну медицину уявлення про здоров'я як гармонію сил вологого та сухого, гарячого та холодного, гіркого та солодкого. В результаті спостережень і хірургічних операцій він дійшов думки, що мозок є органом душі й пізнання. Це було висловлено на протигагу уявленням, що панували на той час, що центральним «органом» духовного життя є серце. Він також встановив, що з мозкових півкуль «до очних ямок йдуть дві вузькі смужки...». Вважаючи, що відчуття виникає завдяки особливій будові периферичних апаратів, Алкмеон водночас стверджував, що є прямий зв'язок між органами чуттів і мозком. Також ним було

1-3 листопада 2023 року

Дніпро, Україна

описано розвиток зародка в утробі матері.

Питання про природу душі, її зовнішню обумовленість підіймалися в давні часи не тільки філософами, але й представниками медицини. Звернення давніх лікарів до цих питань спонукалося їх медичною практикою, їх особистим досвідом та власними спостереженнями за роботою різних систем організму, за поведінкою тварин та людини. Алкмеон особливо виділяється як найвідоміший лікар і філософ античної епохи, відомий в історії психології як засновник принципу нервізму: він першим пов'язав психіку з роботою головного мозку та нервової системи загалом.

Практика розтину трупів у наукових цілях дозволила Алкмеону дати перший систематичний опис загальної будови тіла та функцій організму. При вивченні окремих систем організму, зокрема мозку та нервової системи, Алкмеон виявив наявність провідників, що йдуть до органів чуття. Ним було встановлено, що мозок, органи чуття та описані ним провідники є як у людини, так і у тварин, а отже, і тим і іншим мають бути властиві переживання, відчуття та сприйняття. Припущення Алкмеона про наявність в людини та тварин, що мають нервову систему і головний мозок, психіки, запровадило новий напрямок, який згодом назвали нейропсихізмом.

Наділяючи тварин душею, Алкмеон був схильний до ототожнення психіки тварин і людини. Від тварин людина відрізняється розумом, а анатомічною основою відмінності між ними є загальний обсяг та будова мозку, а також органів чуття. Хоча розум і відрізняє людину від тварин, свій початок він бере у відчуттях, що виникають в органах чуттів. Розглядаючи відчуття як вихідної форми пізнавальної діяльності, Алкмеон вперше намагається описати умови виникнення відчуттів і формулює у зв'язку з цим правило подібності як пояснювальний принцип чутливості. Для виникнення будь-якого відчуття необхідна однорідність фізичної природи зовнішнього подразника та органів чуття.

Принцип подібності поширювався Алкмеоном як відчуття і сприйняття у емоційні переживання. Рівні життєдіяльності пов'язувалися Алкмеоном з особливостями динаміки та переміщень крові у тілі. Загальний стан організму визначаються співвідношенням чотирьох стихій – води, землі, повітря і вогню, що є будівельним матеріалом для тіла. Правильна координація, рівновага, гармонія цих чотирьох елементів забезпечують фізичне здоров'я тіла та бадьорість духу людини. Порушення рівноваги веде до різних хвороб і в найгіршому випадку – до загибелі. Рівновага та гармонія стихій у тілі та здоров'я людини залежать від їжі, яку вона вживає, від кліматичних та географічних умов, у яких людина живе, нарешті, від особливостей самого організму.

Висунуті Алкмеоном положення про зв'язок психіки з мозком, принцип нервізму, принцип подібності до пояснення виникнення відчуттів і сприйняття, ідея про зовнішні та внутрішні чинники, що визначають загальну активність та життєдіяльність організму, залишили помітний слід у подальшому розвитку

1-3 листопада 2023 року

Дніпро, Україна

стародавньої медицини, філософії та психології. На ідеї Алкмеона спиратиметься вся медицина Гіпократів і, зокрема, його вчення про чотири типи темпераменту. Принцип нервізму стане основою розвитку мозкоцентричного погляду на локалізацію душі. Принципу подібності до пояснення механізму відчуттів і сприйняття дотримуватимуться Емпедокл та представники атомістичної школи.

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ОТРИМАННЯ ГІСТОЛОГІЧНИХ ПРЕПАРАТІВ ДЛЯ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ КЛІТИН КРОВІ

О.Ф. Дунаєвська¹, І.М. Сокульський¹, Л.П. Горальський²

¹ Поліський національний університет

² Житомирський державний університет імені Івана Франка
Житомир, Україна

Швидке та точне встановлення діагнозу є запорукою ефективного лікування, збереження працездатності та життя. У тваринництві від типу захворювання залежать ізоляція тварин та інші карантинні міроприємства, вартість і доцільність лікування, можливі втрати молодняку, всього поголів'я, племінних тварин. Тому важливим є швидке встановлення діагнозу. Гістологічні ж дослідження, на відміну від біохімічних та клінічних, є кропіткими і тривалими, нерідко тривають декілька днів.

Наші зусилля були зосереджені на пришвидшенні гістологічних методик фарбування. Такі експериментальні задачі були поставлені при виконанні теми «Розвиток, морфологія та гістохімія органів тварин у нормі та при патології» (№ держреєстрації 0113U000900). Беручи до уваги важливість дослідження органів імунного захисту для постановки діагнозу або ветеринарної експертизи, ми зосередились на виявленні клітин крові, їх вивчення та морфометрії.

Фарбування проводили гістологічних целоїдинових зрізів з шматочків селезінки, лімфатичних вузлів. Зрізи звільняли від целоїдину, згідно методики переносили послідовно у розчини перманганату калію, щавлевої кислоти, фарбників (азур, еозин). Під час випробовування та пошуку оптимального способу, ми встановили, що після нанесення фарбувальної суміші на предметне скло, короткочасне неодноразове нагрівання над полум'ям спиртівки протягом 4 хвилини дозволяє пришвидшити адсорбцію барвника, збільшити інтенсивність зафарбовування, досягти рівномірності і чіткості зафарбовування клітин крові, усунення перефарбовувань зрізів. Таким чином, скорочується термін отримання гістологічного препарату, полегшується праця лаборанта і діагноз визначається впродовж одного робочого дня.

1-3 листопада 2023 року

Дніпро, Україна